

Prezentarea viziunii despre lume intr-un roman al experientei

Scrie un eseu de 2 - 3 pagini, in care sa prezinti viziunea despre lume intr-un roman al experientei, pornind de la ideile exprimate in una dintre urmatoarele afirmatii critice:

"Sa nu scriu decat ceea ce vad, ceea ce aud, ceea ce gandesc eu... Aceasta-i singura realitate pe care o pot povesti. [...] Eu nu pot vorbi onest decat la persoana intai." (Camil Petrescu, Noua structura si opera lui Marcel Proust)

"Literatura nu e decat un aspect al culturii, afirmarea unei pozitii spirituale, colective sau individuale. Cultura e valorificarea si organizarea experientelor. Literatura nu va fi decat concretizarea acestor experiente. [...] Literatura va oglindi, deci, in infinite nuante, acest amestec de elemente ce patrund in constiinta prin experiente." (Mircea Eliade, Itinerariu spiritual)

Daca anii '20 pot fi considerati, in literatura romana, "momentul Rebreanu", in evolutia romanului romanesc, anii '30 reprezinta "momentul Camil Petrescu" si afirmarea celei de-a doua directii importante in evolutia speciei: romanul subiectiv. Scriitorul incearca o sincronizare Romanul de analiza psihologica era deja consacrat intr-o formula narativa mai veche, de tip realist, prin Padurea spanzuratilor si Ciuleandra, ale lui Liviu Rebreanu, si intr-o formula noua, prin operele Hortensiei Papadat - Bengescu. In acest context literar, Camil Petrescu isi gaseste propria formula narativa, apropiata de spiritul inovator impus de Marcel Proust.

Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi este un roman al experientei atat la nivel formal, prin structura si tehnici narative, cat si la nivelul continutului. Autorul recurge la personajul - narator si la perspectiva actoriala, inlocuind naratorul omniscient si perspectiva auctoriala. Abandoneaza cronologia liniara in favoarea memoriei care ordoneaza relatarea faptelor. Insereaza in a doua parte a romanului paginile din jurnalul de front tinut de autorul concret si atribuit eroului fictiv. Primul roman camilpetrescian urmareste cele doua experiente ale eroului, iubirea si razboiul, filtrate prin aceeași constiinta, care cunoaste si se cunoaste prin acest proces de analiza. Romanul a constituit o noutate absoluta in epoca interbelica. Cunoscator al diferitelor teorii filosofice si stiintifice care circulau in epoca, admirator declarat al operei lui Marcel Proust, Camil Petrescu creeaza primul personaj - narator din literatura romana preocupat sa inteleaga in ce consta diferenta intre realitate si autosugestie, intre absolut si relativ.

Optiunea autorului pentru naratiunea la persoana I, a carei consecinta imediata este limitarea perspectivei narative la un punct de vedere strict subiectiv si, deci, renuntarea la privilegiul omniscientei, marcheaza inceputul unei noi ere in istoria romanului romanesc. Alcatuit din doua parti care n-au intre ele decat o legatura accidentala (in opinia lui George Calinescu), acest volum inedit ca structura narativa in peisajul epocii este - dupa opinia lui Perpessicius - , romanul "unui razboi pe doua fronturi": cel al iubirii conjugale si cel al razboiului propriu-zis, ceea ce-i pricinuieste eroului "un neintrerupt mars, tot mai adanc in constiinta" (Perpessicius)

Opera ilustreaza conceptia estetica a scriitorului despre roman, potrivit careia dezideratul principal

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

este "Sa nu scriu decat ceea ce vad, ceea ce aud, ceea ce gandesc eu... Aceasta-i singura realitate pe care o pot povesti. [...] Eu nu pot vorbi onest decat la persoana intai." (Camil Petrescu, Noua structura si opera lui Marcel Proust). Studiul Noua structura si opera lui Marcel Proust, in care autorul isi expune conceptia teoretica, ofera unul dintre cele mai interesante puncte de vedere asupra romanului formulate in epoca. Autorul se dovedeste un subtil teoretician, apt sa surprinda in cele mai mici amanunte mecanismul genului romanesc. Pentru Camil Petrescu, literatura - si mai ales romanul - reflecta spiritul epocii sale (Teorie si roman).

Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi ilustreaza preocuparea scriitorului pentru a obtine iluzia autenticitatii vietii reale, pentru coborarea actiunii romanului de pe "scena" in strada, adica in viata cotidiana, familiara cititorului.

Actiunea, complexa, se desfasoara pe doua coordonate temporale - una trecuta (a rememorarii relatiei personajului - narator cu Ela) si una in desfasurare (a experientei de pe front a lui stefan Gheorghidiu). Momentul in care stefan Gheorghidiu scrie despre sine si despre relatia sa cu Ela nu poate fi precizat. Impresia cititorului este ca Gheorghidiu incepe sa-si noteze dubla experienta in perioada concentrarii la Dambovicioara (si, de aceea, tot ce se refera la casatorie, la testament, la neintelegerile ulterioare cu Ela poate fi considerat ca apartinand planului trecut) si o continua pe durata primelor saptamani de razboi. Ultimele randuri par scrise ceva mai tarziu, in orice caz dupa un timp de la ranirea lui Gheorghidiu si lasarea lui la vatra. Intre capitolele intai si sase ale primei parti, pe de o parte, si cele sapte ale partii a doua, pe de alta, exista totusi o diferenta minima, dar sesizabila, de ton, care indica o distanta temporală diferita între diegeza si povestire. Aceasta distanta e mai mica in capitolele despre razboi.

Aici apar anticipariile (prolepsele), ca si cum momentul in care naratorul noteaza un lucru, acesta nu s-a petrecut realmente, fiind numai probabil. Schimbarea rapida si neanuntata a momentului in care naratorul scrie intamplarile sustine ideea ca nu se poate vorbi, decat cu ingaduinta, de un jurnal tinut la zi. Aspectul de jurnal e inselator, deoarece autorul amesteca, in jurnal, elemente pur romanesti.

Cu privire la forma pe care naratorul o da povestirii sale, se poate remarca aspectul de jurnal al romanului. In prima parte, forma narativa adoptata ramane incerta, mai aproape de memorialistica ("in primavara anului 1916, ca sublocotenent proaspat, intaia data concentrat..."), decat de autobiografie (care ar pretinde pastrarea neschimbata a momentului in care sunt relatate evenimentele); nici partea a doua nu clarifica lucrurile pana la capat. "Jurnalul" contine multiple artificii romanesti, "temporalitatea e indecisa" (Nicolae Manolescu).

Centrul de interes al conflictului principal al romanului se deplaseaza de la exteriorul evenimentelor plasate in preajma si in timpul Primului Razboi Mondial la explorarea interioritatii personajului principal, prins in mirajul propriilor iluzii despre dragoste, despre casatorie si despre femeia ideala.

Experienta iubirii, care da substanta primei parti a romanului, este actualizata prin rememorarea relatiei lui stefan Gheorghidiu cu Ela. A doua parte creeaza iluzia temporalitatii in desfasurare, prin consemnarea evenimentelor care se petrec pe front. Artificiul compozitional din incipitul romanului -

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

discutia de la popota ofiterilor referitoare la un fapt divers din presa vremii (un sot care si-a ucis sotia infidela a fost achitat) - permite aducerea in prim plan a uneia dintre temele principale ale romanului - problematica iubirii.

Discutia de la popota este pretextul unei ample digresiuni, pe parcursul careia stefan rememoreaza etapele evolutiei sentimentului care l-a unit cu Ela. Toate faptele si evenimentele din roman sunt prezentate dintr-o perspectiva unica, subiectiva: "Eram insurat de doi ani si jumătate cu o colega de la Universitate si banuiam ca ma inseala. Din cauza asta, nu puteam sa-mi dau examenele la vreme. imi petreceam timpul spionandu-i prietenii, urmarind-o, facand probleme insolubile din interpretarea unui gest, din nuanta unei rochii, si din informarea laturalnica despre cine stie ce vizita la vreuna din matusile ei. Era o suferinta de neinchipuit, care se hranea din propria ei substanta". Naratorul nu spune (si nu o va face nici mai tarziu) nimic altceva in afara de banuielile lui. Tot ce afla cititorul despre Ela si despre relatiile dintre sotii provine din aceasta sursa, care e departe de a putea fi considerata infailibila sau, macar, obiectiva. stefan Gheorghidiu recunoaste de la inceput ca are banuiala infidelitatii Elei si ca aceasta banuiala ii trezeste in suflet cumplite indoieli. Pe de alta parte, personajul este constient ca isi agraveaza suferinta prin interpretarea tendentioasa sau prin exagerarea celor mai marunte fapte. Cu alte cuvinte, Gheorghidiu insusi se recomanda ca narator necreditabil al intamplarilor.

De aceea, toate informatiile cu privire la modificarea comportamentului Elei dupa primirea mostenirii de la unchiul Tache nu pot fi interpretate ca exacte. Este posibil ca ea sa se schimbe doar in ochii gelosului ei sot. Schimbarea din viata tanarului cuplu aduce in jurul Elei prezente masculine mult mai apte, in opinia lui stefan, de a o cuceri; astfel, gelozia lui poate fi rezultatul competitiei mai vii decat inainte. Situat exclusiv in interiorul perspectivei lui Gheorghidiu, cititorul nu va sti niciodata cu certitudine daca Ela si-a modificat cu adevarat sentimentele fata de sotul ei, inselandu-l cu G. sau daca nu e vorba decat despre imaginatia unui barbat neincredzator si orgolios. Ceea ce se modifica neindoielnic este atitudinea naratorului (stefan Gheorghidiu) in raport cu eroina, chiar daca, uneori, el urmareste sa-i creeze cititorului iluzia ca se afla in posesia celor mai sigure fapte si interpretari.

Iubirea lor ia nastere sub semnul orgoliului. Chiar daca la inceput Ela nu ii placea, stefan se simte, treptat, magulit de interesul pe care i-l arata "una dintre cele mai frumoase studente de la Universitate".

Admiratia celor din jur este un alt factor care determina cresterea in intensitate a iubirii lui stefan: "incepusem totusi sa fiu multumit fata de admiratia pe care o avea toata lumea pentru mine, fiindca eram atat de patimas iubit de una dintre cele mai frumoase studente." Pasiunea se adanceste in timp, iar faptul ca Ela traieste o admiratie neconditionata pentru viitorul ei sot contribuie la crearea iluziei ca relatia lor are o baza solida. Pentru stefan Gheorghidiu, iubirea nu poate fi decat unica, absoluta. Sentimentul pe care il traieste in raport cu Ela devine ratiunea sa de a fi, modul de a se implini in plan spiritual: "sa tulburi atat de mistuitor o femeie dorita de toti, sa fii atat de necesar unei existente, erau sentimente care ma adevereau in jocul intim al fiintei mele."

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Mostenirea de la unchiul Tache schimba cercul relatiilor celor doi. Lumea mondena, in care Ela se va integra perfect, este, pentru stefan, prilejul de a trai suferinte intense, provocate de gelozie. Daca in prima parte a relatiei lor iubirea sta sub semnul orgoliului, treptat, sentimentul care domina devine gelozia.

Relatiile dintre cei doi sotii se modifica radical, iar tensiunile, despartirile si impacarile devin un mod de existenta cotidian pana cand stefan este concentrat, in preajma intrarii Romaniei in razboi.

Ela se muta la Campulung, pentru a fi mai aproape de el, iar relatia lor pare sa intre, din nou, pe un fagas al normalitatii. Chemat cu insistenta la Campulung, stefan obtine cu greu permisia, dar descopera ca Ela e interesata de asigurarea viitorului ei in cazul mortii lui pe front. Cand il vede pe G. pe strada, e convins ca Ela il insala, desi nu are nicio dovada concreta, asa cum nu a avut, de altfel, niciodata. Pentru Gheorghidiu, esecul in iubire e un esec in planul cunoasterii. Analiza mecanismului psihologic al erosului, semnificativa pentru toti eroii lui Camil Petrescu, este dublata de o radiografie a tuturor conflictelor interioare. Personajul recunoaste ca e hipersensibil, ca nu poate fiinta in limita canoanelor, dar nu accepta ideea ca realitatea propriei constiinte nu e valabila in plan exterior.

Confruntat cu experienta-limita a razboiului care redimensioneaza orice relatie umana, stefan Gheorghidiu isi analizeaza retrospectiv si critic intreaga existenta. Drama erotica este reevaluada din perspectiva experientei razboiului. intors in prima linie dupa cele cateva zile petrecute la Campulung, stefan Gheorghidiu participa la luptele de pe frontul Carpatilor cu sentimentul ca este martor la un cataclism cosmic, unde accentul cade nu pe eroismul combatantilor, ci pe haosul si absurditatea situatiei - si are - sub amenintarea permanenta a mortii - revelatia propriei individualitati, ca si a relativitatii absolute a valorilor umane: " imi putusem permite atatea gesturi pana acum - marturiseste naratorul -, pentru ca aveam un motiv si o scuza: cautam o identificare a eului meu.

Cu un eu limitat, in infinitul lumii nici un punct de vedere, nici o stabilire de raporturi nu mai era posibila si deci nici o putinta de realizare sufleteasca..." Finalul romanului consemneaza despartirea definitiva de trecut a eroului. "Ultima noapte de dragoste" pe care o petrece alaturi de Ela marcheaza instrainarea definitiva de trecutul propriu si recunoasterea esecului in planul cunoasterii. Cititorul care spera sa afle, in final, daca Ela i-a fost infidela, este dezamagit. Desi citeste un bilet anonim care il informeaza despre tradarea Elei, personajul - narator nu verifica informatia, ceea ce intretine dincolo de paginile romanului enigma relatiei complexe care se stabileste intre cei doi sotii. Sentimentul de indiferenta care il domina pe erou este evident in renuntarea "la tot trecutul" in favoarea femeii care si-a pierdut aura de feminitate misterioasa si atragatoare.

Personajul-narator relateaza fapte in care a fost implicat ca protagonist. Este narator necreditabil pentru ca, intentionat sau involuntar, ofera o perspectiva subiectiva asupra celor relatate.

Prezenta unui personaj-narator unic determina particularitati narative. Toate evenimentele banale

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

relatate au insemnatate numai pentru cel care le relateaza. Numai in lumina constiintei o dupa-amiaza obisnuita de vara dobandeste o importanta covarsitoare, se converteste "intr-o zi imensa", in care "intamplarile astea mici, amanuntite pana in fractii de impresie" ajung sa fie simtite "printre cele mai importante din viata mea". Avand in vedere acestea, se poate spune ca totul are importanta doar pentru cel care traieste. De aici, intrebarea asupra motivatiei scrierii romanului, pe care si-o pune insusi personajul-narator: "Astazi, cand le scriu pe hartie, imi dau seama, iar si iar, ca tot ce povestesc nu are importanta decat pentru mine, ca nici nu are sens sa fie povestite". Fraza expliciteaza pozitia naratorului, care e pus in situatia sa explice de ce povesteste pentru a fi crezut. Naratorul din roman nu are constiinta limpede a actului sau. Poate scrie din nevoia marturisirii, ca sa-si usureze sufletul, sau din dorinta de a intelege mai bine ce s-a intamplat. in roman nu se ofera nici un indiciu cu privire la motivatia scrisului.

Finalul deschis ii ofera cititorului inca un prilej de a se regasi in experienta personajului - narator. Incertitudinea planeaza atat asupra portretului Elei, cat si asupra evolutiei personajului principal (intr-o nota de subsol din romanul Patul lui Procust se ofera informatia ca stefan Gheorghidiu a ajuns in fata Curtii Martiale). Autorul adopta aceasta conventie narativa pentru a sustine modernitatea constructiei romanesti. stefan Gheorghidiu devine parte integranta in viata cititorului, care il simte aproape, avand aceleasi experiente si trairi ca si personajul care traieste in interiorul universului imaginar.